

پروژه «کسب و کار مسئولانه در ایران» شرکت‌های خارجی فعال در ایران را به احترام و رعایت اصول بین‌المللی کسب و کار مسئولانه در فعالیت‌های بازرگانی تشویق و راهنمایی می‌کند.

تلاش برای کسب و کار مسئولانه در ایران: چالش‌ها و توصیه‌ها

موثرترین روش برای کاهش و جلوگیری از تأثیرات نامطلوب فعالیت‌های شرکتها و سایر بنگاه‌های اقتصادی بر روی شهروندان و محیط زیست، ایجاد تلاش‌های مقتضی مداوم کسب و کار توسط این بنگاه‌ها است. نخستین گام در این راستا شناسایی اثرات منفی بالقوه و بالفعل فعالیت‌های مرتبط با کسب و کار است. بدینوسیله، شرکت‌ها به چالش‌های موجود برای دستیابی به اطلاعات و بهره‌گیری از همکاری‌های داخلی و محلی برای ارزیابی تأثیرات فعالیت‌هایشان آگاه می‌شوند. در این پژوهشنامه ما با بررسی چالش‌های پیش روی این شرکت‌ها راه‌کارهایی جهت ادامه موثر این دسته از فعالیت‌ها پیشنهاد می‌کنیم. پژوهشنامه بعدی، به بررسی چالش‌ها و آرایه راه‌کارهایی برای پیشبرد فعالیت‌های مزبور در چارچوب کسب و کار مسئولانه خواهد پرداخت.

چه چالش‌هایی وجود دارند؟

۱. عدم آشنایی با الزامات کسب و کار مسئولانه در ایران

مفهوم کسب و کار مسئولانه مفهومی نوظهور در جامعه ایران است که به معنای نیاز به فعالیت‌های کسب و کار با جلوگیری و کاهش اثرات نامطلوب این فعالیت‌ها بر روی شهروندان و محیط زیست است. علیرغم آشنایی برخی از شرکت‌ها با مفهوم مسوولیت اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی، اقدامات این شرکت‌ها عمدتاً محدود به مفاهیم انسان دوستانه، حمایتی و خیریه است. علاوه بر این، دیدگاه عمومی در ایران ناظر بر مسوولیت تام دولت در مدیریت تأثیرات اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی است و نتیجتاً این تأثیرات دغدغه اصلی صاحبان کسب و کار بشمار نمی‌آید. در حال حاضر تنها سه شرکت و سازمان غیردولتی در ایران از اعضای پیمان جهانی سازمان ملل در زمینه مسوولیت اجتماعی شرکت‌ها هستند. عدم آگاهی به این الزامات منجر به بی‌اعتمادی و عدم برقراری روابط بهینه اقتصادی می‌شود که تأثیراتی غیرقابل انکار در نحوه روابط شرکت‌های خارجی با نیروی کار خود در ایران و همینطور در روابط با هم‌تابان ایرانی آنها خواهد گذاشت.

۲. موانع موجود در راستای کسب اطلاعات برای شناخت شرکای بازرگانی

کسب اطلاعات در مورد شرکای داخلی، شیوه فعالیت آنها و همچنین تأثیرات فعالیت‌های کسب و کار بر روی کارکنان و افراد و جوامعی که به این فعالیت‌ها مرتبط هستند، به دلیل کمبود اطلاعات داخلی در ایران دشوارتر شده است چرا که اطلاعات عمومی موجود بسیار محدود بوده و الزامات قانونی یا نظارتی پیرامون گزارش‌های مرتبط با شیوه‌های کسب و کار مسئولانه، آرایه اطلاعات در مورد شیوه‌های تصمیم‌گیری و اجرا در حوزه مسایل غیرمالی موجود نیست و نهادهای مستقل جامعه مدنی و نیز مطبوعات مستقل داخلی نیز که میتوانند با تحقیق و تفحص در این زمینه اطلاعات ارزشمندی را آرایه کنند حضوری کم‌رنگ و غیرموثر دارند. این مهم پیامدهای بسیاری برای شناخت شرکای بازرگانی به همراه دارد که امری بسیار ضروری برای فعالیت اقتصادی در ایران بشمار می‌رود. هرچند تحریم‌های بین‌المللی مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران ملغی شده است، اما برخی از تحریم‌های آمریکا، اتحادیه اروپا و سازمان ملل همچنان پابرجاست و صدها فرد و نهاد حقوقی در فهرست این تحریم‌ها قرار دارند. عدم دسترسی به اطلاعات دقیق پیرامون وضعیت مالکیت شرکت‌ها، کنترل موثر آنها و یا افرادی که مالکان اصلی شرکت‌ها را نمایندگی می‌کنند، شرایط را برای احصای اطلاعات کامل و حصول اطمینان از اجرای متعهدانه تحریم‌ها دشوار می‌کند. شرکت‌های عمومی و دولتی برخی از اطلاعات مرتبط را انتشار می‌دهند اما همانگونه که در بسیاری از کشورهای دیگر اطلاعات قابل پنهان کردن هستند، در ایران نیز اطلاعات دقیق و جامع و مانعی از شرکت‌های خصوصی در دست نیست و ردیابی مالکان و یا فعالان اقتصادی در سایه بسیار پیچیده است.

علاوه بر این، ممکن است نهادی در فهرست تحریم ها نبوده اما تمام یا جزیا متعلق به نهاد یا شخص تحت تحریم باشد. این امری دور از ذهن نیست چرا که برخی نهادهای تحت تحریم از جمله سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران دارای منابع قابل توجهی در تمامی بخشهای اقتصاد ایران هستند.

علاوه بر تحریم ها، شرکتهای خارجی با دغدغه مشارکت با شرکتهای داخلی مواجه هستند که هرچند در فهرست تحریمها جای نمیگیرند، اما فعالیتهایشان به دور از استانداردهای کسب و کار مسوولانه است. مشکلات بر سر راه دستیابی به به اطلاعات پیرامون یافتن شریک تجاری یا تامین کنندگان داخلی، خطر نقض استانداردهای کسب و کار مسوولانه را توسط شرکتهای افزایش میدهد.

۳. موانع ناظر بر تعامل موثر با مردم و جوامع

ارتباط موثر با کارکنان و جامعه میزبان بخشی حیاتی و موثر از تلاش برای کسب و کار مسوولانه بشمار می رود که در ایران بر پایه روشهای استاندارد استوار نیست. عدم فعالیت جوامع مدنی که بر کسب و کار مسوولانه متمرکز باشند، مجاری مشارکت اجتماعی و اعتماد سازی را محدود می کند، مجرای که می تواند به شناسایی خطرات انسانی و زیست محیطی فعالیت های مرتبط با کسب و کار کمک شایانی کند. در شرایطی که این نوع از مشارکت ناآشنا و غیرمعمول بشمار می رود، شرکت ها ممکن است با مشکلاتی در ارتباط با کارکنان، شرکای داخلی و یا جوامع محلی مواجه شوند و یا منجر به ایجاد معضلاتی برای کارکنان شرکت و سایر تلاشگران محلی باشد.

شرکت ها چه کارهایی می توانند انجام دهند:

< تهیه فهرست اولیه (چک لیست) از تمام تحریمها که باید الزامات قرارداد با شرکای محلی که مالکیت سهامها و غربالگری تحریمها را برای پیمانکارهای فرعی انجام می دهند، مشخص کند.

< شناسایی و جلب متخصصان محلی مناسب جهت انجام دقیق جست و جو برای یافتن سوابق شرکای تجاری و سیاستها و شیوه های همکاری آنان.

< استفاده از متخصصان محلی برای راهنمایی شرکتها در راه تعامل آنها با مردم و جوامعی که به طور بالقوه تحت تاثیر فعالیت های کسب و کاری قرار گرفته اند و همچنین مشخص کردن مسائل برجسته و اثرات آن به طور کامل.

< آموزش کارکنان محلی در مورد شیوه های کسب و کار مسوولانه و انتظارات از ارتباط در مورد استانداردهای کسب و کار مسوولانه در هنگام ساختن روابط با شرکا و تامین کنندگان در ایران.

< برقراری ارتباط با مقامات دولتی و محلی ایران و توضیح تعهدات شرکت به شیوه های کسب و کار مسوولانه و توضیح خطرات حقوقی، مالی و اعتباری بالقوه ای که در صورت عدم تحقق این تعهدات برای آن شرکت وجود دارد.

< جلب حمایت و راهنمایی از دولتی که شرکت خارجی در آنجا تاسیس شده درمورد شیوه های کسب و کار مسوولانه.

< اختصاص زمان و منابع اضافه برای تنظیم راه نماها، زبان و آموختن از تجربیات محلی در ایران به طوری که تعامل فراگیر تسهیل شود.

www.ibrproject.org

Andrea Saldarriaga

asalddarriaga@ibrproject.org

Andrea Shemberg

ashemberg@ibrproject.org

برای کسب اطلاعات و منابع بیشتر

لطفا با مدیر پروژه آندرا شمبرگ و

آندرا سالداریا تماس بگیرید.

پروژه «کسب و کار مسوولانه در ایران» شرکتهای خارجی فعال در ایران را به احترام و رعایت اصول بین المللی کسب و کار مسوولانه در فعالیت های بازرگانی تشویق و راهنمایی می کند. این پروژه، الگوهای موفق از شرکتها و دولتها در سراسر جهان را جمع آوری می کند و با اشتراک گذاشتن استراتژی ها و راهکارهایی برای پیش بینی کسب و کار مسوولانه در محیطهای کاری پرچالش و ارائه راهنمایی در مورد اقدامات خاص شرکتها به خصوص در مورد ایران می تواند از اثرات منفی و مضر بر روی افراد یا محیط زیست جلوگیری کند.